

U.1982.630S

S. H. D. 17. februar 1981 i sag S 257/1979

(Frank Poulsen, Ammitzbøll Jensen, Warsberg)

Kalundborg Kommune (adv. Claus K. Lund, Kalundborg)

mod

*Paris rederiet for M/T Corona, Donso og Indemnitas AB, Stockholm**(adv. Jan Erlund ved fru. Andreas Lehmann).**Almindelige emner 3 Erstatning uden for kontraktforhold 111.4**Forsikring 1 Miljøret 1.3 Søfart 5***Ikke bevist, at ilanddrevne olie hidrørte fra erkendt olieudslip.**

Under en sag om olieforurening, anlagt af K kommune, mod partrederiet R og forsikringselskabet F, var det godtgjort, at der den 29. april 1977 om natten fandt et olieudslip sted fra R's skib S i havnen i Stignæs, og at der den 30. april så. om eftermiddagen drev olie ind bla. på kysten ved Asnæs. Uanset at det måtte anses for meget sandsynligt, at der var identitet mellem den ilanddrevne olie og den udtømte olie, fandtes der særlig under hensyn til de meget usikre oplysninger om omfanget af udslippet og ikke mindst ilanddrivningen af olie - ikke at være tilvejebragt fornødent bevis for, at den ilanddrevne olie hidrørte fra olieudslippet fra S, R og F blev derfor frifundet for det af K rejste erstatningskrav. [1]

Den 29. april 1977 kl. 00.35 ankom M/T Corona til Gulfhavn, Stignæs, for at indtage en last 1500 sec. fuel oil (middelsvær brændselsolie). Kl. 01.30 samme nat blev lastningen påbegyndt i skibets centertanke nr. 2, 3 og 4, og kl. 01.45 begyndte man at pumpe vandballast overbord fra styrbords og bagbords vingetanke nr. 2 og 4. Kl. ca. 02.30 blev man fra skibet og kajen opmærksom på, at der var olie på vandet mellem kajen og skibet og nord for skibet. Såvel lastningen som lænsningen af ballastvandet blev straks stoppet. Det blev konstateret, at en ekspansionsmuffe på rørledningen i centertank nr. 4, der forbandt de to vingetanke, var sprængt. Da der samtidig blev pumpet vand fra vingetankene, medførte dette, at der blev suget olie fra lastetanken ind i vandet i ballasttankene, hvorfra det olieblandede vand blev pumpet ud i vandet ved kajen.

En undersøgelse af den olie, der var indlastet, da udslippet af olie blev opdaget, viste ifølge en af besigtigelsesmand skibsfører Hans Broe afgivet rapport af 26. oktober 1977, at der i alt var indlastet

i tank nr. 1 styrbord:

89 kubikmeter; af indholdet var 12% vand,

i tank nr. 3 center:

408 kubikmeter; af indholdet var 0,9% vand,

631

i tank nr. 6 styrbord:

121 kubikmeter og

i tank nr. 6 bagbord:

131 kubikmeter.

Der var intet vand i indholdet af de to sidstnævnte tanke.

Direktør Anders Andersen, Gulf-raffinaderiet, angav i sin rapport af 29. april 1977 til Miljøstyrelsen olieudslippet til ca. 2 tons.

I en oliespildsrapport ligeledes af 29. april 1977, udarbejdet af værkmeister E. Sørensen, Gulf, og medunderskrevet af M/T Corona's kaptajn, er mængden af oliespild anført som ubekendt. I rapporten er i øvrigt angivet vindstyrke 15 knob, vindretning sydøst, strømstyrke stærk og strømretning nordgående.

Gulf-raffinaderiet lod den 29. april 1977 kl. ca. 12-14 et område af Storebælt afsøge med fly, uden at der blev observeret oliepletter.

Den 30. april og 1. maj 1977 konstateredes olieforurening af kysten dels ved Reersø i Gørlev kommune, dels ved Melby Sønderstrand, Østrup og Asnæs i Kalundborg kommune.

Forureningen på kyststrækninger i Kalundborg kommune er beskrevet i en politirapport af 1. maj 1977. Heri anfører vedkommende polititjenestemand, at han fik påvist stedet - på sydsiden af Asnæs - af anmelderen, vicebrandinspektør Ole Z. Hansen, Kalundborg kommune. Det hedder derpå, at det konstateredes, »- - at der i strandkanten på en strækning af ca. 2 km lå et 5-100 cm bredt og et ca. 3 cm tykt olielag. Olien er formentlig råolie. Prøver af olien udtaget af anm. og indsendt til nærmere undersøgelse. - - «. Rapporten er yderligere påført oplysning om, at anmelderen samme dag kl. 13.35 telefonisk meddelte, at man nu havde konstateret olieforurening på en strækning af 6-7 km, og at han kl. 13.50 meddelte, at man havde konstateret en meget stor olieansamling ca. 30 m fra Melby Sønderstrand. »I oliesamlingen befinder der sig en mængde hjælpeløse fugle, hvorfor der herfra er givet tilladelse til nedskydning af disse.«

Forureningen i Kalundborg kommune blev bekæmpet af det lokale brandvæsen og civilforsvar. I skrivelse af 4. juli 1977 skrev kommunen bl.a. således til Gulf Oil A/S: - - Skadens omfang var på ca. 8-10 km fordelt i samlede områder på op til 800 m længde og 3-400 m bredde. Flere steder var der kun mindre spredte mængder. - - - Kommunen opgjorde i skrivelser sin udgift til bekæmpelse af olieforureningen til i alt 77.615,15 kr. Af opgørelsen fremgår bl.a., at der er medgået 40 ledertimer og 729 mandskabstimer, og at der er anvendt bekæmpelsesmidler for 11.787,50 kr. og 150 sække.

Under anbringende af, at det var olie, der var sluppet ud fra M/T Corona, som var drevet i land bl.a. på Kalundborg kommunes kyststrækninger, rejste kommunen, senest ved skrivelse af 8. november 1977, over for de sagsøgte, Partsrederiet for M/T Corona og Indemnitas AB, her i landet repræsenteret af P & I Services Denmark, krav om dækning af sin udgift og af et erstatningskrav på 1.319,24 kr. fra en gårdejer, hvis marker var blevet beskadiget i forbindelse med forureningsbekæmpelsen. Under den efterfølgende brevveksling afviste P & I Services Denmark, kommunens krav, idet man ikke fandt det godtgjort eller sandsynliggjort, at der var identitet mellem olieudslippet fra M/T Corona og forureningen af Kalundborg kommunes kyster.

Under denne sag, der er anlagt den 27. december 1979, har sagsøgeren, Kalundborg kommune, påstået de sagsøgte, Partsrederiet for M/T Corona og Indemnitas AB, tilpligtet in solidum at betale 78.934,39 kr. med rente 2% årligt over Nationalbankens diskonto fra den 8. november 1977, til betaling sker.

De sagsøgte har påstået frifindelse.

De sagsøgte har ingen indvendning rejst mod erstatningskravets opgørelse, og de erkender objektivt ansvar efter sølovens kapitel 12, hvis det anses for bevist, at olieforureningen hidrører fra M/T Corona.

Det er oplyst, at udgiften til bekæmpelse af den på kyststrækningen i Gørlev kommune indtrufne olieforurening androg henved 23.000 kr. Spørgsmålet om erstatning af denne udgift er ikke omfattet af denne sag.

Gulf Oil Refining A/S, Stignæs, sendte i maj 1977 4 prøver af olie, der havde forårsaget forurening, og 1 referenceprøve til GulfTechnology Europe B.V., Holland (GTE) De 4 forureningsprøver stammede fra forureningen - konstateret den 30. april-1. maj 1977 - ved henholdsvis Reersø Fyr, Reersø Nord, begge Gørlev kommune, Melby Sønderstrand og Melby Sønderstrand Nord, begge Kalundborg kommune. Referenceprøven hidrørte fra den i M/T Corona indlastede olie. GTE blev anmodet om at foretage en sammenligning mellem de 4 olieprøver og referenceprøven. Det hedder i

632

rapporten fra GTE af 17. juni 1977 bl.a.: - - - [2]

Efter anmodning fra sagsøgerens advokat har Statsprøveanstalten afgivet en udtalelse vedrørende særligt den af GTE foretagne undersø-

gelse. Det hedder i udtalelsen, der er dateret den 30. oktober 1979, og som alene er baseret på det foreliggende skriftlige materiale, idet olieprøverne ikke er bevaret:

-Der har til GTE været indsendt 4 forureningsprøver og 1 referenceprøve.

Forureningsprøverne er blevet underkastet ekstraktion med dichlormethan med påfølgende filtrering for at fjerne vand og faste fremmedstoffer fra olieprøverne.

Derefter er der blevet foretaget forskellige analyser med henblik på en sammenligning:

Gaschromatografi for at sammenligne prøvernes destillationsområde og kulbrinte-forhold. Ved denne metode afsløres ofte, hvilken råolietype, forureningen stammer fra.

De anvendte analysebetingelser svarer stort set til de på SPÅ anvendte, og ud fra de nævnte forhold, som er en kvantificering af chromatogrammerne, kan det konkluderes, at det formentlig drejer sig om samme råolietype.

Uden at have haft selve chromatogrammerne til rådighed er det ikke muligt at gennemskue bemærkningen om, at prøven er en blanding af forskellige råolietyper.

Grundstofanalyse for at sammenligne:

- 1) Prøvernes nikkel / vanadin forhold. Dette forhold er karakteristisk for olien, selv om denne udsættes for påvirkninger i miljøet (fordampning, mikrobiologisk nedbrydning, udvaskning). Der ses ingen signifikant forskel mellem referenceprøven og de fire forureningsprøver.
- 2) Svovl-indholdet.

Referenceprøvens lavere svovlindhold skyldes formentlig, at de lavere kulbrinter, som forsvinder ved fordampning, i reglen har et lavere svovlindhold end resten.

dato/kl.	00	03	06	09	12	15	18	21
29.	SE 8	SE 12	SE 11	SSE 8	SW 8	SW 8	SSW 8	SSE 1
30.	SSE 3	S 4	S 5	SSE 4	SSE 2	SE 4	ESE 4	-

Med hensyn til vind- og strømforhold i øvrigt er der i besigtigelsesmand, skibsfører Hans Broe's rapport af 26. oktober 1977 givet følgende beskrivelse:

Vi har søgt at få et billede af strømmens bevægelse i Storebælt omkring den tid, da uheldet

633

fandt sted og fra Bæltprojektet har vi indhentet oplysninger og observationer foretaget hver time på positionen 55°16'8" nordlig bredde og 11°02'2" østlig længde. Af observationerne fremgår det, at i tiden mellem 29/4 kl. 0000 og den 1/5 kl. 0000, har det øverste vandlag gennemsnitlig bevæget sig i retningen 3535 retvisende med en hastighed af 0,76 sømil pr. time. Forudsættes at hastigheden har været nogenlunde konstant på hele strækningen, vil det være muligt for en oliesøl at tilbagelægge distancen på ca. 30 sømil fra Gulfhavn til Asnæs Sydstrand på omkring 40 timer. Det vil sige, at olien, der blev pumpet overbord fra CORONA den 29/4 kl. 0230 kan have nået stranden ved Asnæs sidst på eftermiddagen den 30/4. - - -

Det er endelig oplyst, at antallet af observerede skibspassager gennem Store Bælt udgjorde i april 1977 824 nordgående og 818 sydgående skibe og i maj 1977 902 nordgående og 959 sydgående skibe, alle over 50 BRT.

Der er under domsforhandlingen afgivet forklaring af vicebrandinspektør, civilforsvarsleder Ole Z. Hansen, ekspeditionssekretær Leif Palle, sektionsleder Inger Andresen og skibsfører Hans Broe.

Ole Z. Hansen har forklaret, at han har været vicebrandinspektør og civilforsvarsleder i Kalundborg siden 1969. Olieforureningsbekæmpelse havde henhørt under vidnets arbejdsområde i nogle år, da den i denne sag omhandlede forurening indtraf, men der havde da ikke tidligere været tale om forureninger af større omfang.

Infrarødspektrometri for at sammenligne prøvernes struktur, evt. deres alder.

Rapporten anfører, at forureningsprøverne og referenceprøven viser ca. de samme absorptionsforhold ved udvalgte bølglængder uden dog at anføre disse.

Bemærkningen om, at de to nordlige prøver fandtes at være stærkere iltet end de to andre forureningsprøver, må optages som indicier for, at forureningen ved Melby er ældre, dvs. at olien har været udsat for iltning i længere tid end den øvrige forurening.

På dette grundlag må det konkluderes, at rapporten fra GTE viser, at forureningsprøverne med stor sandsynlighed er identisk med referenceprøven.

De foretagne analyser svarer stort set til, hvad SPA foretager ved lignende undersøgelser, blot ville man medsende dokumentation i højere grad end det her er sket. - - - «

Som svar på en henvendelse fra de sagsøgte advokat har Miljøstyrelsen oplyst, at man i perioden fra 20. april til 11. maj 1977 fik 9 meldinger om olieforurening i Store Bælt-området, deriblandt såvel om det i denne sag omhandlede olieudslip som om forureningerne på kyststrækningerne.

Forureningen ved Reersø er registreret den 1. maj 1977 kl. 8.15. »Asfaltagtig substans 75 m x 3 m«. Forureningen ved Asnæs er registreret den 1. maj 1977 kl. 13.40. Strækningen er angivet til »ca. 7 km«.

For den 30. april 1977 kl. 13 foreligger: »Fly observation af oliespor efter skib mellem Sprogø og Reersø. Området undersøgt af skib. Intet observeret«. Det er herom nærmere oplyst, at udslippet fandt sted den pågældende dag kl. 10 under et skibs passage mellem Sprogø og Reersø.

Meteorologisk Institut har til brug for sagen givet følgende oplysninger om vindretning og -hastighed for Omø fyr den 29. og 30. april 1977 (hastigheden anført i m/s):

Vidnet blev orienteret om forureningen på Asnæs den 30. april 1977 om eftermiddagen. Han tog umiddelbart efter ud for at besigtige forholdene, men på grund af mørkets frembrud kunne rensning af kyststrækningen først påbegyndes den følgende dag. Vidnet besigtigede ikke selv på noget tidspunkt hele den forurenede kyststrækning, men han sørgede for, at der blev oprettet kommandoposter og at der blev udsendt civilforsvarsfolk, der over radio rapporterede skadernes omfang. Det var dengang vidnets opfattelse, således som den for så vidt fremgår af politirapport og af kommunens oplysninger til Gulf og de sagsøgte, at der var tale om en meget omfattende forurening med betydelige mængder olie. Vidnet har senere set adskillige andre olieskader, og han er bl.a. på den baggrund nu klar over, at man overdramatiserede forureningens omfang. Det er nu hans opfattelse, at forureningen meget muligt kun har omfattet en oliemængde på ca. 10 tons. En del af olien blev fjernet ved hjælp af kemiske bekæmpelsesmidler, hvilket kun kan lade sig gøre, når olielaget er ret tyndt. Selv om det er angivet i politirapporten, at olielaget var på tre centimeter, mener vidnet nu, at dette kun var tilfældet ganske få steder.

Den olie, der var kommet op på land, måtte skovles op og fyldes i sække. Dette var meget besværligt, da stranden ved Asnæs er meget vanskelig tilgængelig og fyldt med store og små sten.

Der medgik 150 renovationssække, men størstedelen af indholdet var vist sten, sand og tang.

Leif Palle har forklaret, at han, der er orlogskaptajn af reserven, har været ansat i Miljøstyrelsens havkontor siden 1975. Havkontoret varetager forureningsbekæmpelse på havet, medens bekæmpelse af forurening af kyster henhører under de berørte lokale myndigheder.

Miljøstyrelsen modtager årligt ca. 150 meldinger om olieforurening på havet. Heraf vedrører en væsentlig del Store Bælt, der er det danske

farvand, der er mest udsat for forureningsrisiko på grund af den intense trafik. En del af meldingerne viser sig senere at bero på en fejltagelse. Vidnet kender ikke antallet af kystforureninger, da indberetning ikke altid sker heraf.

Ved flyobservation ved højlys dag kan en forurening på havoverfladen altid konstateres, men forekomst af f.eks. pollen eller tang kan meget vel forveksles med olie, og det vil derfor som regel være nødvendigt at sende skib eller helikopter til området for at fastslå forureningens karakter.

Miljøstyrelsen samarbejder med DSB-færgerne på Storebæltoverfarterne, der rapporterer, såfremt der konstateres olie på havoverfladen.

Forskellige faktorer, herunder oliens viskositet og vind-, vejr- og strømforhold, er af betydning for, hvor hurtigt og hvorledes olien spreder sig. Det er derfor ikke muligt at sige noget generelt herom.

Inger Andresen har forklaret, at hun er sektionsleder i Dantest, tidligere Statsprøveanstalten. Dantest fungerer bl.a. som konsulent for en række ministerier. Vidnets arbejdsområde er særligt energi- og transportområdet, herunder teknisk konsulentbistand vedrørende oliebekæmpelse.

Vidnet har vedstået den vurdering af Gulf Technology Europe's (GTEs) rapport, som Statsprøveanstalten meddelte i skrivelse af 30. oktober 1979. De analyser, der blev foretaget af GTE, svarer til de undersøgelser, Statsprøveanstalten ville have foretaget på daværende tidspunkt.

De tilsyneladende forskelle, der er påvist i enkelte

634

henseender mellem referenceprøve og forureningsprøver og mellem forureningsprøverne henholdsvis fra Reersø og fra Asnæs, ligger inden for sædvanlig analyseusikkerhed, og kan i et vist omfang tilskrives de vejrsmæssige forhold, den spildte olie har været udsat for. Der er derfor intet, der taler imod, at der består identitet mellem referenceprøve og forureningsprøver. Tværtimod er der stor sandsynlighed for, at dette er tilfældet, idet man normalt ville kunne påvise tilstedeværelsen af selv små forskelligheder og på dette grundlag fastslå, at identitet ikke forelå.

Hans Broe har forklaret, at han er uddannet navigatør og skibsfører. Han har sejlet med olietankskibe og har stort kendskab til skibes fremdrivningsmidler. Han har i de seneste år været besigtigelsesmand i havarisager og har i forbindelse hermed bl.a. foretaget opmåling af skibes beholdning af olie.

Vidnet kom til stede i Stignæs straks den 29. april 1977. På grundlag af den da foretagne opmåling af M/T Corona's olielast skønner vidnet, at olieudslippet i det højeste kan have udgjort 15 m³. Det fly, der den pågældende dag blev sendt op for at lokalisere oliesølen, afsøgte et område mellem raffinaderiet og nordpå til Reersø, men fandt ingen olie. Vidnet har ikke besigtiget olieforureningen ved Asnæs, men har alene kendskab til denne fra politirapporten og fra Kalundborg kommunes oplysninger. Disse oplysninger lyder på en væsentlig større forurening, end hvad der svarer til et udslip på 15 m³. Det måtte også ventes, at en oliesøl af det omfang, som der efter oplysningerne om forureningen ved Asnæs og Reersø var tale om, ville være blevet set fra observationsflyet. På baggrund af oplysningerne om strøm- og vindforhold er det i øvrigt vidnets opfattelse, at olien må være drevet mod nord og derefter mod vest væk fra Sjælland.

1500 sek. fuelolie - som den i sagen omhandlede er den mest anvendte brændselolie til større dieseldrevne skibe.

Sagsøgerens advokat har anført, at det må lægges til grund, at der er årsagssammenhæng mellem olieudslippet fra M/F Corona i Stignæs og olieforureningen ved Asnæs. Oplysningerne om strøm- og vindforhold gør det sandsynligt, at olien ville tage retning netop mod området omkring Asnæs og ville nå kysten dér omkring det tidspunkt, hvor forureningen faktisk fandt sted. Det taler ikke herimod, at oliepoolen er blevet overset af det opsendte fly og tilsyneladende heller ikke er ob-

serveret af færger eller andre skibe. Der foreligger ikke klare oplysninger om mængden af oliespild. På baggrund særligt af de under domsforhandlingen afgivne forklaringer, som må tillægges større vægt end de oprindelige oplysninger i politirapport m.v., må det imidlertid lægges til grund, at der er rimelig overensstemmelse mellem den sandsynlige mængde af spildt olie og forureningsmængden. De foretagne analyser, herunder udtalelsen fra Statsprøveanstalten og den i tilslutning hertil afgivne vidneforklaring, må nærmest forstås således, at man ikke blot anser det for i høj grad sandsynligt, at der er identitet mellem forureningsprøver og referenceprøve, men i virkeligheden udelukker andre muligheder. De sagsøgte er således ansvarlige for skaden efter reglen om objektivet ansvar i sølovens § 267. Det er usandsynligt, at andre skibe kan have bidraget til forureningen, men skulle det imidlertid blive lagt til grund, at dette er tilfældet, er de sagsøgte dog ansvarlige, idet der efter dansk rets almindelige regler må påhvile flere skadevoldere solidarisk ansvar.

De sagsøgtes advokat har anført, at sagsøgeren ikke har godtgjort, at der er årsagsforbindelse mellem olieudslippet fra M/T Corona og olieforureningen ved Asnæs. Oplysningerne om strøm- og vindforholdene taler vel for, at olien er drevet nordpå gennem Store Bælt, men det er mest sandsynligt, at den ret hurtigt har taget en nordvestlig kurs, således at den ikke har ramt den sjællandske kyst. Oplysningerne om olieudslippet tyder på, at dette i hvert fald ikke har oversteg 15 tons, men snarest har været af væsentlig mindre omfang. Dette forklarer også, at en oliepool hverken blev iagttaget fra fly eller færger. Politirapporten og sagsøgerens skrivelse af 4. juli 1977 til Gulf beskriver en forurening af et langt større omfang, end der selv i værste fald - kunne være tale om fra Corona's udslip, og der er da ikke taget hensyn til forureningen ved Reersø, der formentlig hidrører fra samme skib som forureningen ved Asnæs. Sagsøgeren har ikke på noget tidspunkt korrigeret disse oprindeligt meddelte oplysninger om forureningens omfang, og det kan ikke tillægges nogen betydning, at vidnet, vicebrandinspektør Ole Z. Hansen, under domsforhandlingen har afgivet helt ny forklaring herom. Analyserne af olieprøverne tilvejebringer heller ikke noget bevis for oliens identitet. De taler alene om en vis sandsynlighed, og dette er ganske utilstrækkeligt. Den olie, der slap ud fra Corona, var af en gængs type, som anvendes af mange af de talrige skibe, der dagligt passerer Store Bælt. Oliens kan hidrøre fra et hvilket som

635

helst af disse skibe eller måske snarest fra det skib, mod om hvilket olieudslip er rapporteret den 30. april 1977 om formiddagen mellem Sprogø og Reersø. Der er intet grundlag for at fastslå, at olien skulle hidrøre dels fra Corona, dels fra et andet skib, og dermed for at pålægge de sagsøgte ansvar som led i et solidarisk ansvar.

Retten skal udtale:

Efter bevisførelsen er det godtgjort, at der den 29. april 1977 om natten fandt et olieudslip sted fra M/T Corona i havnen i Stignæs. Udslippet omfang kan ikke nærmere fastlægges, men det må efter de foreliggende oplysninger antages at have udgjort i det højeste 15 m³. Det er endvidere godtgjort, at der den 30. april 1977 om eftermiddagen drev olie ind bl.a. på kysten ved Asnæs. Omfanget heraf er heller ikke på nogen måde fastlagt, men efter de oprindelige oplysninger i sagen, herunder også Kalundborg kommunes skrivelse af 4. juli 1977 måtte olieforureningen antages at have et så betydeligt omfang, at mængden af ilanddrevet olie langt oversteg det sandsynlige olieudslip i Stignæs. Først og alene ved den af vicebrandinspektør Ole Z. Hansen under domsforhandlingen afgivne forklaring er olieforureningens omfang blevet beskrevet på en sådan måde, at den for så vidt ville kunne anses for forenelig med olieudslippet fra M/T Corona.

Uanset at det på grundlag af de kemiske undersøgelser af beskaffenheden af den olie, der blev udtømt i Stignæs, og den olie, der drev i

land ved Asnæs, må anses for meget sandsynligt, at der er identitet mellem den ilanddrevne olie og den udtømte olie, og at det om vind- og strømforhold oplyste ikke taler imod dette resultat, findes der særligt under hensyn til de meget usikre oplysninger om omfanget af udslippet og ikke mindst ilanddrivningen af olie ikke at være tilvejebragt fornødent bevis for, at den ilanddrevne olie hidrørte fra olieudslippet fra M/T Corona.

De sagsøgte frifindelsespåstand tages derfor til følge.

I sagsomkostninger til de sagsøgte betaler sagsøgeren 8.000 kr.

1. Anke til Højesteret hævet.
2. Udelades, jfr. den nærmere redegørelse, der er givet nedenfor af Statsprøveanstalten (Dantest).